

**SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA USTAWY Z DNIA 9 CZERWCA 2011 r.
O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ
ORAZ REALIZACJI ZADAŃ ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE
GLIWICKIM W 2012 r.**

Gliwice, luty 2013 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	s. 3
Część 1.	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach jako realizator zadań ustawowych.....	s. 5
Część 2.	
Rodzina pieczy zastępcza w Powiecie Gliwickim	s. 6
Charakterystyka, rodzaje i funkcje rodzin zastępczych.....	s. 6
Dzieci pochodzące z Powiatu Gliwickiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.....	s. 8
Pełnoletni wychowankowie pozostający nadal w rodzinach zastępczych.....	s. 8
Szkolenia dla rodzin zastępczych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób sprawujących pieczę zastępczą	s. 9
Formy pomocy i wsparcia dla rodzin zastępczych.....	s. 10
Wolontariat dla rodzin zastępczych.....	s. 10
Terapia i poradnictwo dla rodzin zastępczych.....	s. 10
Okresowa ocena rodzin zastępczych.....	s. 10
Zgłaszanie dzieci do adopcji.....	s. 11
Organizacja opieki nad dziećmi w czasie urlopu, choroby lub zdarzeń losowych dotyczących opiekunów zastępczych.....	s. 11
Część 3.	
Kandydaci zgłaszający gotowość do sprawowania pieczy zastępczej.....	s. 11
Nabór i kwalifikacja wstępna kandydatów.....	s. 11
Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej.....	s. 11
Organizacja szkoleń dla kandydatów w 2012 r.....	s. 12
Przeprowadzanie analizy oraz badań pedagogicznych i psychologicznych.....	s. 12
Część 4.	
Instytucjonalna pieczy zastępcza.....	s. 12
Placówki opiekuńczo-wychowawcze w Powiecie Gliwickim.....	s. 12
Dzieci w placówkach poza Powiatem Gliwickim.....	s. 13
Część 5.	
Odpłatność rodziców biologicznych.....	s. 14
Część 6.	
Pomoc dla osób usamodzielnianych.....	s. 15
Usamodzielniani na nowych zasadach.....	s. 15
Usamodzielniani na starych zasadach.....	s. 16
Część 7.	
Finansowanie pieczy zastępczej.....	s. 16
Część 8.	
Inna działalność Zespołu ds. Pieczy Zastępczej.....	s. 18
Część 9.	
Wykaz potrzeb w zakresie pieczy zastępczej.....	s. 19

Wstęp.

Opieka nad dzieckiem ma różnorodny i wieloznaczny charakter. Sytuacje wymagające podjęcia opieki nad dzieckiem charakteryzuje występowanie co najmniej dwóch czynników, tj.: sytuacji zagrożenia osób lub rzeczy oraz potrzeby interwencji z zewnątrz z powodu niedostatecznych możliwości przezwyciężenia zagrożenia własnymi siłami. W sytuacji zagrożenia powstaje konieczność podjęcia określonego działania. W przypadku, gdy ma ono długotrwały charakter osiąga cechy opieki.

W celu zapobiegania lub kompensacji społecznej tworzy się zastępcze formy opieki, których zadaniem jest wspieranie lub, gdy jest to niemożliwe, zastępowanie rodziny w wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych. Opieka zastępcza to opieka podejmowana wobec dzieci pozbawionych naturalnej rodziny przez prawnie określonych opiekunów. Opiekunowie biorą pełną odpowiedzialność za podopiecznych i stale zaspokajają ich potrzeby, troszczą się o nich, wspomagają rozwój fizyczny i emocjonalny. Przebiega ona w formach rodzinnych: spokrewnionych lub niespokrewnionych, bądź w instytucjonalnych.

Rodzina zastępcza jest teraz najbardziej pożądaną formą opieki. Widzi się w niej szansę dla dzieci, często ze środowisk zaburzonych, dysfunkcyjnych, czy po prostu skrzywdzonych przez los. Wtedy rodzice zastępczy są kluczowymi postaciami w kształtowaniu osobowości dziecka, jego duchowości, moralności, zachowań społecznych. Poprzez to, dzieci mają szansę nie powielać błędów swoich biologicznych rodziców i stać się w przyszłości dobrymi ojcami, matkami, obywatelami itp.

Polski system opieki nad dzieckiem i rodziną, w skład którego wchodzi między innymi takie instytucje jak PCPR, przeżywa aktualnie kolejną reformę. Zakłada ona między innymi, iż działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. **Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że powinny mieć charakter okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną. Wśród instytucji sprawujących pieczę zastępczą nad dzieckiem szczególne miejsce powinny zajmować formy rodzinne.**

Troska o właściwą organizację pieczy zastępczej należy zarówno do kompetencji gminy, jak i kompetencji powiatu.

Opieka nad rodziną i dzieckiem, w tym zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, stanowiła część zadań powiatu wchodzących w skład Ustawy o Pomocy Społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tj. Dz. U. z 2009 Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.).

W latach 2004 – 2011, to właśnie ta ustawa oraz rozporządzenia wykonawcze określały szczegółowo zadania powiatu w zakresie organizowania opieki w rodzinach zastępczych, udzielania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacania wynagrodzenia z tytułu pozostawiania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym.

W styczniu 2012 r. weszła w życie Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 884 ze zm.), która zreformowała dotychczasowy sposób określania opieki zastępczej, **wyprowadzając ją z systemu pomocy społecznej.**

Pieczna zastępcza pozostała jednak jako zadanie na szczeblu powiatowym, za które odpowiedzialni są powiat i starosta.

Obecnie zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej określa Dział IV Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r., który w artykule 180 wyznacza obowiązki spoczywające na powiecie i stwierdza między innymi, że jest on odpowiedzialny za:

- 1) opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zasadniczym celem zmian wprowadzonych Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest kompleksowa reorganizacja sprawowania opieki zastępczej nad dzieckiem, a także intensywne wsparcie rodzin z problemami wychowawczymi.

Obowiązująca do końca 2011 r. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zawierała przepisy regulujące kwestie związane z organizacją opieki nad dzieckiem i rodziną oraz wskazywała na potrzebę pracy z rodziną biologiczną i rozwój pozainstytucjonalnych form opieki nad dzieckiem. **Jednakże nie tworzyła ona spójnego systemu wspierania rodziny.**

Nowa ustawa koncentruje się na stworzeniu spójnego i kompleksowego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej poprzez stosowanie środków profilaktycznych i pracę z rodziną w celu zapewnienia dziecku pozostania w dotychczasowej rodzinie biologicznej. Niewątpliwie stanowi ona dla dziecka optymalne środowisko. Jednak w szczególnych przypadkach uzasadnione jest umieszczanie dzieci w tzw. rodzinnej pieczy zastępczej, przy jednoczesnym ograniczeniu pieczy o charakterze instytucjonalnym.

Niniejsze sprawozdanie stanowi realizację zapisu art. 76 ust. 4 pkt 15 w związku z art. 182 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Część 1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach jako realizator zadań ustawowych.

Zgodnie z obowiązującą od 01.01.2012 r. ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Starosta Gliwicki zarządzeniem z dnia 25.10.2011 r. wskazał Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie gliwickim.

Dotychczasowe zadania realizowane przez PCPR w Gliwicach w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem zostały określone nową ustawą w następujących punktach:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 8) współpracę ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych.

Dokonując analizy powyższych obowiązków spoczywających na organizatorze rodzinnej pieczy zastępczej można stwierdzić, że jest to zespół bardzo specjalistycznego

systemu organizacji rodzin zastępczych, poczynając od pozyskiwania odpowiednich kandydatów, zapewnienia im stosownego przeszkolenia, do skierowania pod ich opiekę dziecka wymagającego zabezpieczenia w pieczy zastępczej.

Dla istniejących już rodzin zastępczych, przewiduje się z kolei stałe wsparcie odpowiednich profesjonalistów, a także pomoc mniej formalną w postaci grup wsparcia. Nie bez znaczenia jest również umożliwienie rodzinom zastępczym skorzystania przez dziecko z pomocy lekarskiej, jak i pomocy psychologicznej. Dobrze sporządzona diagnoza dziecka jest bowiem kluczem do właściwego postępowania rodziców zastępczych.

Reorganizacja PCPR w Gliwicach.

Wejście w życie nowej ustawy spowodowało reorganizację dotychczasowej pracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach. Wprowadzony został nowy Statut jednostki oraz nowy Regulamin Organizacyjny, zgodnie z którym od 2012 r. komórką bezpośrednio odpowiedzialną za realizację zadań ustawy z dnia 9 czerwca 2012 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są Zespół ds. Pieczy Zastępczej oraz Zespół ds. Świadczeń i Pomocy Instytucjonalnej.

Zespół ds. Świadczeń składa się z 2 pracowników socjalnych i 1 aspiranta pracy socjalnej, natomiast Zespół ds. Pieczy Zastępczej składa się z Kierownika, Pedagoga oraz 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Dzięki przychyłności Zarządu Starostwa Powiatowego w Gliwicach, Zespół ma do dyspozycji biuro, które po remoncie i zakupie niezbędnych mebli i sprzętu zostało przekazany do dyspozycji PCPR w Gliwicach.

W 2012 r. PCPR w Gliwicach odpowiedziało na Konkurs ogłoszony przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012, dzięki czemu Powiat Gliwicki otrzymał dofinansowanie na realizację zadania pn. „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” w wysokości 39 256,30 zł. Środki te w całości zostały przeznaczone na pokrycie wynagrodzeń zatrudnionych w ramach umowy zlecenia koordynatorów.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach w 2012 r. przygotowało również „3-letni Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie gliwickim na lata 2012-2014”, który został przyjęty przez Zarząd Powiatu Gliwickiego uchwałą Nr 412/2012 z dnia 16.10.2012 r.

Reorganizacja, o której mowa powyżej wiązała się także z koniecznością wydania dla wszystkich rodzin zastępczych z naszego powiatu nowych decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń pieniężnych, których w marcu i kwietniu br. przygotowano aż 176. Wydanie nowych decyzji wiązało się z wygaszeniem 167 dotychczasowych decyzji. Łączna ilość przeprowadzonych postępowań administracyjnych i wydanych decyzji w sprawie rodzinnej pieczy zastępczej w marcu i kwietniu br. wyniosła **343**.

Część 2. Rodzina piecza zastępcza w Powiecie Gliwickim.

1. Charakterystyka, rodzaje i funkcje rodzin zastępczych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. wprowadziła nowy podział rodzin zastępczych i oddzieliła rodzinne formy pieczy zastępczej od instytucjonalnych. Tym samym, aktualnie obowiązuje następująca klasyfikacja rodzinnych form pieczy zastępczej:

1) rodzinny dom dziecka,

2) rodziny zastępcze:

a) spokrewnione,

b) niezawodowe,

c) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne.

Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba, będący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba, niebędący wstępniymi lub rodzeństwem dziecka.

Z dniem wejścia w życie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, działające na podstawie przepisów Ustawy o Pomocy Społecznej spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze tworzone przez wstępnych lub rodzeństwo, stały się rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, natomiast rodziny zastępcze tworzone przez inne osoby spokrewnione z dzieckiem stały się rodzinami zastępczymi niezawodowymi. Niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze, uzyskały aktualnie również status rodzin zastępczych niezawodowych, w rozumieniu ustawy.

Zawodowe rodziny zastępcze zostały ograniczone do pogotowia rodzinnego, oraz rodzin zastępczych specjalistycznych, które zachowały swoje dotychczasowe funkcje. Natomiast alternatywą dla uprzednich rodzin zastępczych wielodzietnych mają być obecnie **rodzinne domy dziecka**. Z tej propozycji w 2012 r. skorzystała 1 zawodowa rodzina zastępcza wielodzietna.

Zgodnie z art. 234 ust. 1. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne rodziny zastępcze działające na podstawie przepisów dotychczasowych funkcjonują do czasu wygaśnięcia lub rozwiązania umowy zawartej na podstawie przepisów dotychczasowych, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Z tego typu rozwiązania skorzystały pozostałe rodziny zawodowe wielodzietne, z którymi współpracuje PCPR w Gliwicach.

Od stycznia 2012 r. pod opieką PCPR w Gliwicach funkcjonowało łącznie **151 rodzin** sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, w których wychowywało się **215 dzieci** (stan na dzień 31.12.2012 r.). Wśród nich spokrewnionych rodzin zastępczych było **93** (w których wychowywało się 121 dzieci), niezawodowych rodzin zastępczych **48** (w których wychowywało się 59 dzieci) oraz **9** zawodowych rodzin zastępczych (w których wychowywało się 29 dzieci) i **1** rodzinny dom dziecka sprawujący opiekę nad 6 dzieci.

W 2012 r. w powiecie gliwickim powstało **12** nowych rodzin zastępczych.

Tabela 1: Rodzinne formy pieczy zastępczej w 2012 r.

Rodzaj rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewnione rodziny zastępcze	93	121
Niezawodowe rodziny zastępcze	48	59
Zawodowe rodziny zastępcze	1	5
Zawodowe rodziny zastępcze wielodzietne	4 ¹⁾	14

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne	2 ²⁾	5
Zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2 ³⁾	5
Rodzinny dom dziecka	1	6
Ogółem	151	215

Źródło: Dane PCPR z dnia 31.12.2012 r.

- 1) Dwie rodziny zawodowe wielodzietne zamieszkują na terenie innych powiatów, tj. bielskiego i raciborskiego.
- 2) Jedna z zawodowych rodzin zastępczych specjalistycznych zamieszkuje na terenie powiatu tarnogórskiego wychowując dwoje dzieci pochodzących z naszego powiatu.
- 3) Jedna rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego pochodzi z Rybnika.

Dzieci pochodzące z Powiatu Gliwickiego umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Tabela 2: Dzieci z Powiatu Gliwickiego przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej w 2012 r.

Powiat, w którym zabezpieczono dziecko	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Koszt finansowania pobytu dzieci w rodzinach zastępczych w 2012 r.
Powiat Pszczyński	1	1	10 976,40 zł
Miasto Bielsko-Biała	3	5	63 669,60 zł
Powiat Kłodzki	1	2	11 701,20 zł
Miasto Gliwice	2	2	28 010,09 zł
Powiat Jędrzejowski	1	1	8 966,04zł
Powiat Tarnogórski	3	5	63 694,80 zł
Powiat Lubliniecki	2	2	19 920,00 zł
Powiat Cieszyński	1	1	6 867,12 zł
Powiat Żniński	1	1	10 976,40 zł
Powiat Kluczborski	1	1	15 834,80 zł
Powiat Bielski	1	4	48 513,18 zł
Powiat Myślenicki	1	1	11 964,60 zł
Powiat Bolesławiecki	1	1	13 834,80 zł
Miasto Rybnik	1	6	52 117,42 zł
Powiat Raciborski	1	3	40 600,00 zł
Powiat Mikołowski	1	1	637,55zł
Miasto Katowice	1	1	13 834,80 zł
Miasto Radom	1	1	1 498,39 zł
Miasto Warszawa	1	1	6 432,92 zł
Ogółem	25	40	430 050,11 zł

Źródło: Dane z Wydziału Zdrowia i Pomocy Społecznej Starostwa Powiatowego w Gliwicach

Pełnoletni wychowankowie pozostający nadal w rodzinach zastępczych:

Zgodnie z Art. 37 ust. 1 i 2 „Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli:

1) uczy się:

a) w szkole,

b) w zakładzie kształcenia nauczycieli,

c) w uczelni,

d) u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego lub

2) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się:

a) w szkole,

b) w zakładzie kształcenia nauczycieli,

c) w uczelni,

d) na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia

e) u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego”.

W myśl ww. przepisu w 2012 r. z tego typu wsparcia skorzystało **23** wychowanków pozostających w **15** rodzinach zastępczych spokrewnionych, **7** rodzinach zastępczych niezawodowych i **1** rodzinie zastępczej zawodowej.

2. Szkolenia dla rodzin zastępczych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób sprawujących pieczę zastępczą.

Szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących się rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą odbywa się w miarę potrzeb w ramach Zespołu ds. Pieczy Zastępczej lub Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.

W bieżącym roku przeprowadzono **3 szkolenia** mające na celu podnoszenie kwalifikacji **dla rodzin zastępczych spokrewnionych**, w których uczestniczyło 19 osób. Szkolenia prowadzone były według scenariusz przygotowanego przez pracowników Centrum i odbywały się w siedzibie Punktu Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Gliwicach. Uczestnicy otrzymali wiedzę z zakresu ogólnego funkcjonowania rodzin zastępczych, problemów prawnych oraz psychologicznych aspektów opiekuńczo-wychowawczych.

Dotychczas rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe oraz prowadzący rodzinny dom dziecka nie zgłaszali potrzeby odbycia szkolenia mającego na celu szczególnie przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, wobec czego takie szkolenie nie było prowadzone.

Niemniej należy wskazać, że na bieżąco rodziny zastępcze mogą skorzystać z poradnictwa indywidualnego mającego na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji, poprzez kontakt z psychologami Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.

Ponadto PCPR w Gliwicach posiada opracowane przez zespół pracowników

programy autorskie, których celem jest m.in. wzmacnianie kompetencji osób sprawujących pieczę zastępczą pn.:

1. „Przemoc wobec dzieci – jak sobie poradzić?” Program szkoleniowy w zakresie rozwoju umiejętności opiekuńczo-wychowawczych dla niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych.
2. „Mądre rodzicielstwo zastępcze – szczęśliwe dzieci” Program szkoleniowy w zakresie rozwoju umiejętności opiekuńczo-wychowawczych dla niespokrewnionych rodzin zastępczych, zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz wychowawców rodzinnego domu dziecka.
3. „Przełamując słabości!” Program wsparcia dla osób sprawujących rodzinne formy opieki zastępczej.

składające się między innymi z następujących bloków tematycznych:

- „Dziecko krzywdzone – rodzaje przemocy wobec dzieci, portret dziecka krzywdzonego i lokalny system pomocy dziecku krzywdzonemu”.
- „Dziecko krzywdzone z rodziny nadużywającej alkoholu”.
- „Syndrom dziecka maltretowanego w ujęciu medycznym.”
- „Dziecko wykorzystywane seksualnie.”
- „Jak budować otwartą i uczciwą komunikację z dzieckiem w oparciu o wzajemny szacunek i zaufanie”.
- „Jak mądrze wymagać i jakie stosować metody zamiast przemocy i tradycyjnych kar”.
- „Jak uczyć dziecko samodzielności i wiary w siebie”.
- „Jak dbać o siebie i szanować swoje potrzeby oraz jak uwalniać się od poczucia winy za błędy rodzicielskie”, których celem było również zachowanie i wzmacnianie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Z uwagi na ograniczenia czasowe w 2012 r. programy profilaktyczne nie były realizowane, natomiast zostały przeprowadzone w latach 2008-2011.

3. Formy pomocy i wsparcia dla rodzin zastępczych.

W Powiecie Gliwickim nie funkcjonuje formalna grupa wsparcia powołana przez PCPR w Gliwicach dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą z uwagi na brak sygnalizowanej przez rodziny zastępcze potrzeby. Istnieje natomiast nieformalna grupa wspierających się wzajemnie rodzin zastępczych skupionych wokół Stowarzyszenia „Gniazdo” w Świbiu, prowadzona przez zawodową rodzinę zastępczą pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. Na spotkania organizowane przez niniejszą grupę zapraszani są pracownicy Centrum.

W bieżącym roku grupa zorganizowała dwie duże imprezy, tj. Jasełka oraz Święto Truskawki, w których licznie uczestniczyły różne rodziny zastępcze z Powiatu Gliwickiego oraz zaproszeni goście spoza Powiatu.

4. Wolontariat dla rodzin zastępczych.

Z uwagi na brak potrzeby wsparcia przez wolontariuszy osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą w Powiecie Gliwickim, dotychczas nie było konieczności podejmowania działań w tym kierunku. Niemniej, jeżeli rodziny zastępcze zgłoszą tego typu potrzebę, wsparcie takie będzie odpowiednio zorganizowane. Zbieramy informacje o osobach zgłaszających gotowość do pełnienia wolontariatu w rodzinach zastępczych.

5. Terapia i poradnictwo dla rodzin zastępczych.

Poradnictwo i terapia dla rodzin zastępczych i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej prowadzona jest w PCPR w Gliwicach przez Zespół ds. Pieczy Zastępczej oraz Zespół Poradnictwa Specjalistycznego i Pieczy Zastępczej. W bieżącym roku z poradnictwa psychologicznego-pedagogicznego skorzystało 8 rodzin zastępczych.

Należy dodać, że rodziny zastępcze i dzieci korzystają z terapii również w Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych funkcjonujących w Powiecie Gliwickim, Centrum Zdrowia Psychicznego Feniks w Gliwicach oraz Gliwickim Centrum Edukacyjno-Rehabilitacyjnym w Gliwicach.

Osoby sprawujące pieczę zastępczą mają zapewnioną możliwość bezpłatnych konsultacji z prawnikiem w PCPR w Gliwicach. Z tego typu wsparcia skorzystało dotychczas 5 rodzin zastępczych.

6. Okresowa ocena rodzin zastępczych.

Okresowa ocena sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, o której mowa w art. 76 ust. 4 pkt 11 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonywana jest w oparciu o Rozdział 4 tejże ustawy, tj. przeprowadzana jest wizyta w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy we współpracy z rodziną, pedagogiem i w razie konieczności z innymi osobami, o których mowa w art. 130 ww. ustawy dokonują oceny w oparciu o kwestionariusz stworzonego na tę okoliczność wywiadu. Wizyty odbywają się w miarę potrzeb rodziny, w przypadku dzieci poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż raz na pół roku. Następnie zgodnie z art. 131 ustawy formułowana jest pisemna opinia o zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, która kierowana jest do Sądu Rodzinnego.

W 2012 r. PCPR w Gliwicach przekazało 125 ocen do Sądu Rejonowego w Gliwicach.

7. Zgłaszanie dzieci do adopcji.

Wszystkie dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w Powiecie Gliwickim z uregulowaną sytuacją prawną w ilości 43 zostały zgłoszone do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego. Obecnie postępowanie adopcyjne toczy się wobec 12 dzieci, natomiast do adopcji trafiło 2 dzieci.

8. Organizacja opieki nad dziećmi w czasie urlopu, choroby lub zdarzeń losowych dotyczących opiekunów zastępczych.

W czasie urlopu rodziny zastępczej lub prowadzących rodzinny dom dziecka, a także w sytuacji nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka czasowo opieka nad dziećmi umieszczonymi ww. formach rodzinnej pieczy zastępczej może zostać powierzona rodzinie pomocowej. Rodzinę pomocową mogą stanowić osoby pełniące już pieczę zastępczą lub przeszkolone do pełnienia pieczy zastępczej.

Wobec planowanego wspierania w przyszłości opiekunów zastępczych w wypełnianiu swoich funkcji skierowaliśmy w roku 2012 r. trzy rodziny na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, z założeniem, iż będą oni pełnić funkcje rodziny pomocowej dla rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonującej w Powiecie Gliwickim.

Część 3. Kandydaci zgłaszający gotowość do sprawowania pieczy zastępczej.

1. Nabór i kwalifikacja wstępna kandydatów.

W 2012 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach w ramach poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze dla dzieci z powiatu gliwickiego pozyskało **14 rodzin** chętnych do pełnienia tej funkcji. Niektóre z nich wymagają zdobycia kwalifikacji, inne ich uzupełnienia, a **1 rodzina** już sprawuje opiekę nad naszymi dziećmi. Niejednokrotnie poszukujemy również kandydatów na rodziny zastępcze wśród osób spokrewnionych z dzieckiem.

Najczęściej jednak rozpoznanie możliwości tego typu kandydatów następuje na zlecenie Sądu Rejonowego w trakcie toczącego się postępowania. W 2012 r. w powiecie gliwickim zaopiniowano kandydatury **9** spokrewnionych rodzin.

W 2012 r. PCPR w Gliwicach odpowiedziało na Konkurs ogłoszony przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012, dzięki czemu Powiat Gliwicki otrzymał dofinansowanie na realizację zadania pn. „Szkolenie rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego” w wysokości **14 500,00 zł**. Środki te w całości zostały przeznaczone na pokrycie kosztu ww. szkoleń.

2. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej.

PCPR w Gliwicach prowadzi działalność konsultacyjno-diagnostyczną, o której mowa w art. 76 ust. 4 pkt 12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez szczegółowe rozpoznanie sytuacji i warunków osób kandydujących do pełnienia pieczy zastępczej. Następnie osoby, które przeszły pozytywnie wstępną weryfikację, kierowane są do odbycia szkolenia organizowanego przez PCPR w Gliwicach.

3. Organizacja szkoleń dla kandydatów w 2012 r.

Zgodnie z art 43 ustawy z dnia 9 czerwca 2012 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, PCPR w Gliwicach kieruje kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka na specjalistyczne szkolenie, po przeprowadzeniu oceny pod względem spełniania wymaganych warunków. W 2012 r. zgodnie z umową Nr PCPR/1161/1/2012 z dnia 30.08.2012 r. kandydaci na rodziny zastępcze byli kierowani do Ośrodka Adopcyjnego i Pieczy Zastępczej Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w Bytomiu-Stolarzowicach, który przeprowadza stosowne szkolenie.

4. Przeprowadzanie analizy oraz badań pedagogicznych i psychologicznych.

PCPR w Gliwicach, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Gliwickim, przed skierowaniem kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej na szkolenie poddaje ich weryfikacji według wymogów określonych w art. 42 ustawy z dnia 9 czerwca 2012 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W ramach wspomnianej weryfikacji ustala się czy kandydaci dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej oraz czy ich aktualna, jak i wcześniejsza

sytuacja życiowa pozwala im na sprawowanie pieczy zastępczej przy jednoczesnym poszanowaniu potrzeb przyjętego dziecka.

Na kolejnym etapie kontroli, kandydaci badani są psychopedagogicznie. Szczegółowe ustalenie motywacji, możliwości i potrzeb oraz predyspozycji kandydatów pozwala w przyszłości na dokonanie trafnego doboru rodziny do dziecka, jak i dziecka do rodziny. Zdarza się również, iż jest to moment, gdy kandydaci sami przekonują się o braku własnych predyspozycji do należytego wypełniania pieczy zastępczej, w konsekwencji czego rezygnują ze starań o pełnienie takiej funkcji.

Część 4. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w Powiecie Gliwickim.

W 2012 r. na terenie powiatu gliwickiego funkcjonowały dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze, o których mowa o ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej i były to:

1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego, tj. „Rodzinny Dom dla Dzieci” w Paczynie.
2. Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Knurowie.

• „Rodzinny Dom dla Dzieci” w Paczynie:

„Rodzinny Dom dla Dzieci” w Paczynie jest powiatową jednostką organizacyjną pomocy społecznej, działającą w oparciu o własny statut i regulamin oraz między innymi o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2012 r. w „Rodzinnym Domu dla Dzieci” w Paczynie przebywało łącznie **8** dzieci w wieku od 8 do 15 lat.

W placówce zatrudniony jest Dyrektor oraz wychowawca, a także osoba przyjęta na umowę zlecenie do pomocy w opiece nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Sprawy finansowo-księgowe prowadzone są przez PCPR w Gliwicach.

„Rodzinny Dom dla Dzieci” w Paczynie w 2012 r. ściśle współpracował z PCPR w Gliwicach w zakresie dokonywania oceny sytuacji dziecka i tworzenia indywidualnego planu pracy z dzieckiem. Spotkania zespołu odbywały się regularnie, raz na pół roku i uczestniczył w nich przedstawiciel Centrum.

Zgodnie z Obwieszczeniem Starosty Powiatu Gliwickiego z dnia 13 lutego 2012 r. średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w „Rodzinnym Domu dla Dzieci” w Paczynie w 2012 r. wynosił 2616,69 zł.

• Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Knurowie:

Placówka opiekuńczo-wychowawcza wchodząca w skład Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek M.B. Uzdrawienie Chorych w Knurowie jest placówką całodobową typu socjalizacyjnego.

Jej funkcjonowanie jest wynikiem podpisania przez Starostwo Powiatowe w Gliwicach umowy dotyczącej realizacji zadania z zakresu pomocy społecznej polegającego na prowadzeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego dla 8 wychowanków. Podpisanie umowy było konsekwencją

rozstrzygnięcia konkursu ogłoszonego przez powiat gliwicki na realizację tego typu zadania w lutym 2010 r.

Przyjmowana jest do niej przede wszystkim młodzież w wieku od 14 do 18 lat posiadająca stosowne postanowienie sądu. Skierowanie wydaje dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach w porozumieniu z dyrektorem Placówki.

Zgodnie z Obwieszczeniem Starosty Powiatu Gliwickiego z dnia 13 lutego 2012 r. średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Całodobowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Knurowie w 2012 r. wynosił 3733,67 zł.

W 2012 r. w Placówce przebywało zgodnie ze skierowaniem 7 wychowanków, z czego 1 wychowanka opuściła Placówkę z powodu osiągnięcia pełnoletności. W 2012 r. 1 dziecko przebywało w Placówce bez skierowania, na zasadzie przyjęcia interwencyjnego.

• Dzieci w placówkach poza Powiatem Gliwickim.

W 2012 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie innych powiatów przebywało **20** dzieci pochodzących z Powiatu Gliwickiego.

Zgodnie z art. 231 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w okresie 4 lat od daty wejścia w życie cyt. ustawy, tj. od dnia 01.01.2012 r. mogą być umieszczane tylko dzieci powyżej 7 roku życia.

Skutkuje to umieszczaniem w instytucjonalnej pieczy zastępczej coraz mniejszej liczby dzieci na rzecz form rodzinnych.

Podana powyżej liczba dzieci obejmuje tylko te, które przebywają od co najmniej kilku lat w danej placówce. W 2012 r. umieściliśmy tylko jedno dziecko w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej.

W 2012 r. dzieci pochodzące z naszego powiatu umieszczone są w następujących powiatach:

Tabela 3: Dzieci z Powiatu Gliwickiego umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem.

Powiat	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Finansowanie pobytu	
			Średni miesięczny koszt utrzymania w 2012 r.	Koszt w ciągu 2012 r.
Miasto Gliwice	Dom Dziecka Nr 1	2	3 9290,00 zł	94 542,00 zł
Miasto Gliwice	Dom Dziecka Nr 2	5	4 530,00 zł	265 185,00 zł
Powiat Pszczyński	Centrum Wsparcia Dziecka i Rodziny „Przystań”	1	4 407,15 zł	51 870,12 zł
Miasto Zabrze	Centrum Wsparcia Kryzysowego Dzieci i Młodzieży w Zabrzu	1	4 070,00 zł	48 225,00 zł
Powiat Wadowicki	Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Jaszczurowej z siedzibą w Radoczy	1	3 696,00 zł	43 809,00 zł
Powiat Raciborski	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Kuźni Raciborskiej	9	2 865,00 zł	307 314,00 zł

Powiat Kraśnicki	Dom Dziecka w Kraśniku	1	3 736,00 zł	33 001,25 zł
Ogółem		20	-	843 946,37 zł

Źródło: Dane z Wydziału Zdrowia i Pomocy Społecznej Starostwa Powiatowego w Gliwicach

Część 5. Odpłatność rodziców biologicznych:

W związku z wejściem w życie od dnia 01.01.2012 r. ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zmieniły się zasady ustalania odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej. W związku z zapisem art. 194 ust 2 cytowanej wyżej ustawy koniecznym było określenie szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania o ustalania opłaty w drodze uchwały Rady Powiatu Gliwickiego. W związku z tym pracownicy Centrum pracowali nad jej zapisami i przygotowali jej propozycję.

W dniu 26.01.2012 r. Rada Powiatu Gliwickiego zatwierdziła uchwałę w sprawie szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu spłaty, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (Nr XVIII/100/2012 z dnia 26 stycznia 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. Dz. Urzędowy Woj. Śl. z dnia 02 marca 2012 r., poz. 1038) oraz w dniu 27.09.2012 r. została dokonana zmiana Uchwały Rady Powiatu Gliwickiego Nr XVIII/100/2012 z dnia 26 stycznia 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu spłaty, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (Nr XXIV/2012 (Dz. U. z 2012 r. Dz. Urzędowy Woj. Śl. z dnia 27 września 2012 r., poz. 3808).

W 2012 r. PCPR w Gliwicach przeprowadziło ponad **146** postępowań administracyjnych w sprawie ustalenia obowiązku odpłatności rodziców biologicznych za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych, które zakończyły się wydaniem decyzji administracyjnej. W toku pozostaje nadal **46** spraw.

Dotychczas w 2012 r. w **28** przypadkach zgodnie z decyzjami administracyjnymi naliczono pełną lub częściową odpłatność za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych na łączną kwotę 47 2804,82 zł.

Rodzice biologiczni w **10** przypadkach regularnie dokonują naliczonej odpłatności (aktualna kwota dokonanych wpłat wynosi 10 262,66 zł), w **4** przypadkach należność jest ściągana za pośrednictwem komornika (aktualna kwota ściąganych należności wynosi 2966,16 zł), w **11** przypadkach postępowanie egzekucyjne prowadzi urząd skarbowy (aktualna kwota ściąganych należności wynosi 8241,7 zł), w **3** przypadkach rodzice biologiczni złożyli wnioski o rozpatrzenie ich prośby o umorzenie naliczonej opłaty, która po analizie ich sytuacji socjalno-bytowej i osobistej została uznana za zasadną. W tych przypadkach dla rodziców zostaną wystawione przez PCPR w Gliwicach deklaracje PIT 8C.

Po wnikliwej analizie zgromadzonej w toku postępowania administracyjnego dokumentacji **108** przypadkach rodzin odstąpiono od naliczenia odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach we wszystkich przypadkach przeprowadziło wnikliwe i rzetelne postępowania, analizując sytuacje socjalno-bytową

i osobistą tych rodziców. W odróżnieniu do roku 2011 w przeważającej części przypadków, gdzie została naliczona pełna lub częściowa odpłatność, są dość wysokie i regularne dochody rodziców biologicznych.

Aktualna Uchwała Rady Powiatu Gliwickiego nakłada bowiem obowiązek przedstawiania przez rodziców biologicznych zeznań podatkowych za rok poprzedni, co pozwala na bardzo dokładne określenie ich sytuacji socjalno-bytowej.

W **10** przypadkach powodem naliczenia pełnej opłaty jest brak możliwości rozeznania sytuacji rodziców, ponieważ nie zezwalają oni na przeprowadzenie postępowania administracyjnego, gdyż nie nawiązują kontaktu z pracownikami Centrum.

Pracownicy Centrum podejmowali szereg działań, które miały na celu ustalenie aktualnej sytuacji socjalno-bytowej rodziców biologicznych. Każde postępowanie administracyjne rozpoczyna się jego wszczęciem. W owym wszczęciu każda osoba zamieszkała na terenie powiatu gliwickiego bądź Gliwic jest zobowiązana do osobistego stawienia się w siedzibie Centrum w terminie do 7 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, wypełnienia odpowiednich dokumentów w sprawie ich sytuacji osobistej, materialno-bytowej, zdrowotnej i mieszkaniowej, a także przedstawienia aktualnych dochodów. Dodatkowo osoby zamieszkałe poza ww. terenem są zobowiązane do stawienia się w siedzibie lokalnych ośrodków pomocy społecznej, aby udokumentować swoją aktualną sytuację. Dość dużym utrudnieniem w przeprowadzeniu niektórych postępowań jest brak możliwości ustalenia aktualnych adresów pobytu rodziców, gdyż nie informują oni o jego zmianie, nie nawiązują kontaktu z pracownikiem socjalnym (dokonywano prób ustalenia adresów przy pomocy urzędów gmin, Centralnego Biura Adresowego w Warszawie, a także występowano do sądu o ustalenie kuratora do doręczeń). Pracownicy Centrum w celu rzetelnego przeprowadzenia postępowania wysyłają zapytania do różnych instytucji takich jak: powiatowe urzędy pracy, urzędy skarbowe, a także komisariaty policji. Cennych informacji na temat sytuacji rodziców biologicznych dostarczają nam komisariaty policji oraz urzędy skarbowe, gdyż na ich podstawie posiadamy informacje o sytuacji materialnej i osobistej rodziny pozwalających na zakończenie postępowania. Przy analizie zgromadzonej dokumentacji pracownicy Centrum brali pod uwagę wszystkie możliwe okoliczności mogące mieć wpływ na wydanie decyzji administracyjnej naliczającej pełną, częściową odpłatność oraz odstąpienie od jej naliczenia takie jak: sytuacja materialna, zdrowotna rodziny, a także poniesione wydatki w związku z długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością.

Część 6. Pomoc dla osób usamodzielnianych.

1. Usamodzielniani na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 140 ust 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2012 r. osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, przyznaje się pomoc na:

- a) kontynuowanie nauki,
- b) usamodzielnienie,
- c) zagospodarowanie;

a także, udziela się pomocy w uzyskaniu:

- a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- b) zatrudnienia.

Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

W 2012 roku tego typu procesem usamodzielnienia objęliśmy 5 wychowanków, z czego wszyscy pochodzili z rodzin zastępczych, natomiast w 2012 r. nie usamodzielniliśmy wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami każdy pełnoletni wychowanek rodzinnej pieczy zastępczej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej rozpoczynający proces usamodzielnienia zostaje zobowiązany do przygotowania **Indywidualnego Programu Usamodzielnienia**, w którym określa swoje plany na najbliższe lata (do ukończenia 25 roku życia) związane z życiem osobistym, nauką oraz karierą zawodową. W realizacji Programu wspierają go opiekun usamodzielnienia oraz pracownik PCPR. W 2012 r. przygotowano 5 Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.

2. Usamodzielniani na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 240 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do pomocy dla osób usamodzielnianych, przyznanej przed dniem wejściem w życie niniejszej ustawy, tj. 01.01.2012 r., stosuje się przepisy dotychczasowe, czyli ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

W 2012 r. tego typu procesem usamodzielnienia objęliśmy 40 wychowanków, z czego 33 pochodziło z rodzin zastępczych, natomiast 7 pochodziło z placówek.

Część 7. Finansowanie pieczy zastępczej.

Wydatki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach na świadczenia dla rodzin zastępczych i wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka w okresie od stycznia do listopada 2012 roku w porównaniu z analogicznym okresem roku 2011 przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 4: Wydatki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach na świadczenia dla rodzin zastępczych i wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.

Rodzaj wydatku	Liczba osób pobierających świadczenia w 2011 r.	Wydatki w okresie I-XII 2011 r.	Liczba osób pobierających świadczenia w 2012 r.	Wydatki w okresie I-XII 2012 r.
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	206	1 437 692,53 zł	204	1 687 759,14 zł
Świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	15	32 998,00 zł	8	9 930,00 zł

Pomoc na kontynuowanie nauki usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych	39	159 989,58 zł	43	161 814,64 zł
Pomoc na usamodzielnienie dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych	7	36 234,00 zł	5	26 364,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych	7	12 459,98 zł	1	1 299,00 zł
Wynagrodzenie osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze lub rodzinny dom dziecka (wraz z pochodnymi)	9	236 139,31 zł	10	313 084,82
Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego *	0	-	2	6 856,47 zł
Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego *	0	-	1	5 896,81 zł
Świadczenie na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka *	0	-	1	4 000,00 zł
Świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki *	0	-	1	4 000,00 zł

Źródło: Dane PCPR z 2012 r.

* - świadczenia wprowadzone od 2012 r. Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Wydatki Powiatu Gliwickiego związane z umieszczeniem dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie od stycznia do grudnia 2012 roku w porównaniu z analogicznym okresem roku 2011 przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 5: Wydatki Powiatu Gliwickiego związane z umieszczeniem dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzaj wydatku	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach	Wydatki w okresie I-XII 2011 r.	Liczba dzieci w placówkach	Wydatki w okresie I-XII 2012 r.
Wydatki na funkcjonowanie Rodzinnego Domu dla Dzieci w Paczynie	7	217 996,40 zł	8	222 072,54 zł

Wydatki na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Knurowie	10	246 750,48	9	342 627,12 zł
Wydatki na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów	29	968 192,87	20	843 946,37 zł

Źródło: Dane PCPR z 2012 r.

Wydatki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach związane z usamodzielnianiem się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w okresie od stycznia do listopada 2012 roku w porównaniu z analogicznym okresem roku 2011 przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 6: Wydatki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach związane z umieszczeniem dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzaj wydatku	Liczba wychowanków pobierających świadczenie w 2011 r.	Wydatki w okresie I-XII 2011 r.	Liczba osób pobierających świadczenie w 2012 r.	Wydatki w okresie I-XII 2012 r.
Pomoc na kontynuowanie nauki usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	9	32 100,03 zł	8	30 634,20 zł
Pomoc na usamodzielnienie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	3	16 470,00 zł	3	18 117,00 zł

Źródło: Dane PCPR z 2012 r.

Część 8. Inna działalność Zespołu ds. Pieczy Zastępczej.

- Zgodnie art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednym z zadań administracji publicznej i obowiązkiem spoczywającym na powiecie jest opracowanie i realizacja 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej. W sierpniu br. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach opracowało „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie gliwickim na lata 2012-2014”, który został przyjęty przez Zarząd Powiatu Gliwickiego uchwałą Nr 412/2012 z dnia 16.10.2012 r. Głównym celem opracowania programu jest zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinach zastępczych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej (domach dziecka) oraz właściwych warunków a także stosownych środków finansowych. Zawiera on między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.
- W związku z wejściem w życie od stycznia 2012 r. nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przyjęło „Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na rok 2012”. W ramach tego

programu w 2012 r. ogłoszone zostały 3 konkursy ofert dla powiatów ziemskich, na które PCPR w Gliwicach przygotowało stosowne wnioski o dofinansowanie. Wnioski te zostały następnie zatwierdzone przez Zarząd Powiatu Gliwickiego. Konkursy te dotyczyły realizacji następujących zadań:

1. „Szkolenie rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego”.
 2. „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.
- W 2012 r. podobnie jak w roku ubiegłym, a także realizując zapis art. 77 ust. 6 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dla osób pracujących z rodzinami zastępczymi oraz rodzinami doświadczającymi skutków kryzysu, w tym przemocy w rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gliwicach zapewniło spotkania konsultacyjne i superwizyjne. Dotychczas odbyła się 1 sesja superwizyjna, a do końca br. planowane są jeszcze 4 sesje.

Z uwagi na specyfikę pracy i udzielanej pomocy, bez systematycznej superwizji swojej pracy pracownicy narażeni są na poczucie pozostawienia samym sobie z problemami wynikającymi z trudności zgłaszanych przez rodziny zastępcze oraz pozostałych klientów PCPR, co prowadzić może do gromadzenia się negatywnych uczuć w zespole, frustracji, bezradności i rozczarowania, a w następstwie do pogorszenia jakości wykonywanej pracy i wypalenia zawodowego. Dzięki spotkaniom z psychologiem-psychotherapeutą uczestnicy mają możliwość uzyskania wiedzy, która będzie szczególnie przydatna w dalszej pracy. Ponadto omawianie poszczególnych przypadków i zespołowe tworzenie planu rozwiązania pojawiających się problemów pozwala na szerszą perspektywę pracy. Nie bez znaczenia jest także praca nad własnymi emocjami w pracy z klientem oraz ocena jakości własnej pracy.